

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DOKUMENTŲ IR ARCHYVŲ ĮSTATYMO NR. I-1115 2, 3, 5,
8, 10, 15, 16, 20 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-21-1655, 21-715; TAIS-21-25757(2), 21-31058(2))**

2021-11-24 Nr. NV-2991

Vilnius

Projekto rengėja – Kultūros ministerija (toliau – KM).

Projekto tikslas. Projektu siekiama sukurti teisinės prielaidas pokyčiams, kurie įgalintų valstybės archyvų veiklos pažangą, skatintų jų teikiamų paslaugų plėtrą, sudarytų teisinės sąlygas priimti iš valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių nuolat saugotinus, istoriniams ir kitiems valstybės dokumentinio paveldo tyrimams reikšmingus registruose ir valstybės informacinėse sistemose tvarkomus duomenis.

Projektas parengtas atsižvelgiant į užsienio šalių nacionalinių archyvų gerąją praktiką ir patirtį. Pažymėtina, kad kai kurių Europos Sąjungos šalių nacionaliniai archyvai (Danijos, Suomijos, Norvegijos, Estijos ir kt.) kaupia atrinktų informacinių sistemų duomenų rinkinius, elektroninio pašto paskyrų informaciją, interneto svetaines (pvz., Jungtinės Karalystės nacionalinis archyvas), t. y., jų veikla orientuota į įvairialypės informacijos, o ne tik į oficialiųjų dokumentų kaupimą. Remiantis šia patirtimi buvo parengtas registrų ir valstybės informacinių sistemų duomenų perėmimo į Lietuvos valstybės archyvus modelio aprašymas ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos užsakymu parengtas investicijų projektas „Informacinių sistemų ir registrų įrašų ilgalaikis išsaugojimas ir perdavimas į valstybės archyvus“.

Dabartinė situacija. Šiuo metu pagal galiojančią Dokumentų ir archyvo įstatymą:

- 1) nenumatyta, kad valstybės archyvai galėtų iš valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių perimti saugoti jų tvarkomuose registruose ir valstybės informacinėse sistemose esančius duomenis, reikšmingus istoriniams ir kitiems valstybės dokumentinio paveldo tyrimams;
- 2) valstybės archyvų funkcionavimas nesuderintas su Dokumentų ir archyvo įstatymo 2 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo įgyvendinimu, kuriuo įteisinama Dokumentų valdymo bendroji informacinė sistema (DBSIS), pradėsianti veikti nuo 2022 m. sausio 1 d.;
- 3) nenustatyta valstybės archyvų atliekama kultūrinės edukacijos funkcija;
- 4) nėra objektyvaus ir skaidraus valstybės archyvų teikiamų mokamų paslaugų įkainių nustatymo proceso, aiškiai neatskirta Kultūros ministerijos ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos kompetencija šioje srityje;
- 5) valstybės archyvuose saugomi ilgai saugotini elektroniniai dokumentai.

Projekto esmė. Pagrindiniai Projekto uždaviniai yra šie:

- 1) nustatyti, kad valstybės archyvai iš valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių galėtų perimti saugoti jų registruose ir valstybės informacinėse sistemose esančius duomenis, kurie reikšmingi istoriniams ir kitiems valstybės dokumentinio paveldo tyrimams;
- 2) suderinti valstybės archyvų funkcionavimą su DBSIS veikla;
- 3) išplėsti valstybės archyvams nustatytas funkcijas – papildomai įtraukiant ir valstybės archyvų vykdomą kultūrinės edukacijos funkciją;
- 4) užtikrinti didesnę valstybės archyvų teikiamų mokamų paslaugų įkainių nustatymo objektyvumą ir skaidumą bei perduoti dalį Kultūros ministerijai, kaip valstybės politiką formuojančiai institucijai, nebūdingų funkcijų Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybai, nustatant, kad detalų mokamų paslaugų sąrašą ir įkainių apskaičiavimo tvarką tvirtina kultūros ministras, o šių

paslaugų įkainius ir jų teikimo tvarką nustato Lietuvos vyriausiasis archyvaras, ir tokiu būdu aiškiai atskiriant abiejų subjektų kompetencijas;

5) atsisakyti pareigos valstybės archyvuose saugoti ilgai saugomus elektroninius dokumentus (popierinius, įrašus ar vaizdo ir garso ilgai saugomus dokumentus saugo jų sudarytojas).

Priėmus Projektą įvyks šie pokyčiai:

1) valstybės archyvai galės perimti saugoti registruose, valstybės informacinėse sistemose esančius duomenis, reikšmingus istoriniams ir kitiems valstybės dokumentinio paveldo tyrimams;

2) valstybės archyvų funkcionavimas bus suderintas su DBSIS veikla;

3) valstybės archyvų funkcijos bus papildytos ir kultūrine edukacija;

4) bus užtikrintas objektyvus ir skaidrus valstybės archyvų mokamų paslaugų įkainių nustatymo procesas;

5) valstybės archyvai nebesaugos ilgai saugomų elektroninių dokumentų (netikslinga).

Planuojama, kad Projektu keičiamo Dokumentų ir archyvų įstatymo nuostatos turėtų įsigalioti 2022 m. sausio 1 d., išskyrus atskirus straipsnius, susijusius su trumpai ir ilgai saugomų dokumentų sąvokų atsisakymu, valstybės dokumentiniam paveldui reikšmingų registrų ir valstybės informacinių sistemų duomenų perdavimu valstybės archyvams, mokamų valstybės archyvų paslaugų įkainių apskaičiavimo tvarkos nustatymu ir pačių įkainių patvirtinimu, nes reikia laiko atitinkamiems šio įstatymo įgyvendinamiesiems teisės aktams parengti ir reikalingai valstybės archyvų infrastruktūrai sukurti ir įdiegti.

Projektui įgyvendinti **valstybės biudžeto lėšų nereikės**, nes infrastruktūrai sukurti, kuri leistų valstybės archyvams perimti veikiančių registrų ir valstybės informacinių sistemų duomenis, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba planuoja panaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano priemonių lėšas (investicijų projektui „Informacinių sistemų ir registrų įrašų ilgalaikis išsaugojimas ir perdavimas į valstybės archyvus“ numatyta skirti 1 990,089 tūkst. Eur).

Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ir įmonės, kurios yra valstybės dokumentiniam paveldui reikšmingų registrų ir valstybės informacinių sistemų valdytojai ar jų įgaliojti tvarkytojai, turintys perduoti valstybės archyvu duomenis, papildomų išlaidų duomenų perdavimui užtikrinti nepatirs, nebent tikslingai pačios nuspręstų automatizuoti duomenų perdavimo procesą ir atitinkamai modernizuoti savo sistemas.

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, modernizuodama Elektroninio archyvo informacinę sistemą numato sukurti laisvai diegiamą programinės įrangos komponentą, leidžiantį struktūrizuotų ir nestruktūrizuotų ISR įrašų pagrindu kurti, valdyti ir į modernizuotą E AIS perduoti informacijos perdavimo paketus. Tokiu komponentu galės naudotis visi registrų ir valstybės informacinių sistemų valdytojai arba jų įgaliojti tvarkytojai.

Derinimas. Projektas buvo paskelbtas Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje. Atskirų konsultacijų su visuomene nebuvo.

Projektas be pastabų suderintas su Teisingumo ministerija, Energetikos ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Susisiekimo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Žemės ūkio ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Susisiekimo ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos standartizacijos departamentu, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos, Lietuvos statistikos departamentu, Valstybine lietuvių kalbos komisija, Kultūros paveldo departamentu prie Kultūros ministerijos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru, Konkurencijos taryba, Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcija, Valstybine akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybine vaistų kontrolės tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Vilniaus universitetu, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos,

Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Nacionalinė teismų administracija.

Projektui pastabų nepateikė Valstybinė miškų tarnyba, Lietuvos nacionalinis kultūros centras, VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT archyvų skyrius), Lietuvos kino centras prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos mokslo taryba, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvių kalbos institutas, VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba.

Projektui pastabas pateikė Vyriausybės kanceliarija, Seimo kanceliarija, Finansų ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Susisiekimo ministerija, Vyriausiojo archyvaro tarnyba, Aplinkos ministerija, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, VĮ Registrų centras. Dėl pateiktų pastabų ir pasiūlymų, į kuriuos neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma, kurioje išdėstyti pagrindiniai argumentai. Be to, pastabos, į kurias neatsižvelgta, darbo tvarka buvo suderintos su visomis jas pateikusių institucijų, todėl nesuderintų nuostatų neliko.

Projektas buvo aptartas 2021 m. rugsėjo 24 d. suinteresuotų institucijų susitikime. Projektas patikslintas pagal susitikimo metu priimtus sprendimus ir pateiktas pastabas.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatomis. Projektas Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatų tiesiogiai neįgyvendina.

Projektas parengtas atsižvelgiant į Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2019 m. lapkričio 11 d. rezoliucija Nr. S-4240 dėl elektroninio archyvo formavimo.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome atsižvelgti į Teisės grupės 2021-11-24 išvadoje Nr. NV-2976 pateiktas pastabas ir Projektą *svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime*.

Vyresnioji patarėja

Sigita Panovienė